

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นกระบวนการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยเบื้องต้นที่สำคัญที่สุดสำหรับการพัฒนาสังคมและประเทศโดยรวม การศึกษาจึงเป็นเงื่อนไขหลักประการหนึ่งในยุทธศาสตร์ของการพัฒนาประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม เท่าที่ผ่านมาการศึกษา มีบทบาทที่สำคัญยิ่งในการช่วยสร้างคนให้มีความรู้ความสามารถพร้อมรับสถานการณ์ และเป็น การเตรียมกำลังคนให้กับระบบเศรษฐกิจและสังคมสมัยใหม่เพื่อให้เศรษฐกิจของประเทศ สามารถก้าวหน้าและพัฒนาไปได้อย่างราบรื่นและรวดเร็ว บทบาทดังกล่าวนี้นับเป็นบทบาทหลักของระบบการศึกษาที่ผ่านมาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน (ลีลาภรณ์, 2533) สถาบันการศึกษา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องวางแผนพัฒนาการศึกษา โดยมีจุดประสงค์ที่จะปรับปรุงหลักสูตรและรูปแบบการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของระบบเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้ง การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของเทคโนโลยีในโลกปัจจุบัน และที่จะเป็นไปในอนาคต การพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนการสอนในระดับต่าง ๆ ทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา จึงต้องมีเป้าหมายรวมว่า จะพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะ เช่นใดในแต่ละกลุ่มเป้าหมายผลการวางแผนจะช่วยให้การตัดสินใจ และดำเนินการจัดรูปแบบกระบวนการเรียนการสอนได้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมาย และวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

การจัดการศึกษาให้แก่เด็กในระดับประถมศึกษา เป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุด เพราะเป็นการศึกษาภาคบังคับที่รัฐบาลจัดให้กับประชากรในวัยเรียนทุกคน โดยมุ่งให้ประชาชนทุกคน มีความเจริญงอกงามขั้นพื้นฐานเท่าที่พึงกระทำให้ได้ ดังนั้นการจัดการศึกษาในระดับนี้ต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ส่วน คือ ด้านปริมาณ รัฐบาลต้องให้การศึกษาแก่ประชากรอย่างทั่วถึง และด้านคุณภาพ รัฐบาลต้องวางรากฐานคุณภาพชีวิตที่สำคัญให้แก่ประชากร ให้สามารถดำรงชีวิต และทำประโยชน์แก่สังคม เสริมสร้างความอยู่รอดปลอดภัย มีความมั่นคง และความผาสุกร่วมกัน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534;

เทียนฉาย, 2532) วิชาสังคมศึกษาตามหลักสูตรประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) บรรจุไว้ในหลักสูตรกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต คือ มวลประสบการณ์ที่ว่าด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของการดำรงชีวิต และสังคม กล่าวคือปัญหา และความต้องการของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ โดยเน้นการเสริมสร้างคุณภาพของประชากร เพื่อการดำรงอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี กลุ่มประสบการณ์เกี่ยวข้องโดยตรงกับปัญหาและความต้องการของคนไทยในด้านความเป็นอยู่ อนามัย ประชากร การเมือง การปกครอง สังคม ศาสนา วัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และการสื่อสาร โดยนำมาบูรณาการเข้าด้วยกัน หรืออีกนัยหนึ่งก็คือการหลอมเอาเนื้อหาวิชาสุขศึกษา วิทยาศาสตร์ และสังคมศึกษา ตามหลักสูตรปีพุทธศักราช 2503 รวมไว้ด้วยกัน โดยจัดเป็น หน่วย เช่น สิ่งที่มีชีวิต ชีวิตในบ้าน สิ่งที่อยู่รอบตัว ชาติไทย การทำมาหากิน พลังงาน และ สารเคมี ในแต่ละหน่วยจะกล่าวถึงสภาพปัญหา การแก้ปัญหา และความต้องการเอาไว้ด้วย เพื่อผู้เรียนจะได้นำไปใช้ในการดำรงชีวิตประจำวัน และสามารถแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นใน สถานการณ์ต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ (ลัดดา, 2534; ดนัย, 2534; เทียนฉาย, 2532; สุนน, 2526) ซึ่งเป็นการตอบสนองความต้องการของสังคมในยุคปัจจุบัน เพราะ ผู้เรียนได้มีโอกาสสูงสุดในการที่จะบรรลุถึงความเจริญงอกงามของตน คือเป็นผู้มีคุณภาพ ชีวิตที่ดี ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นของการอยู่ร่วมกันของสังคม (ลาวัญย์, 2533) เนื่องจากกลุ่ม วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีความสำคัญคือเป็นศูนย์กลางของการบูรณาการในการจัด โปรแกรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนจึงต้องมีประสบการณ์ มีความสามารถ มีทักษะในการ สอนสูง เพราะการสอนคือกระบวนการถ่ายทอดเนื้อหาบทเรียนจากครูผู้สอนไปยังผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้คิด ได้แก้ปัญหา ได้เผชิญกับสถานการณ์จำลอง ได้สัมผัสกับธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ได้อธิบายถกเถียง ได้ค้นคว้าทดลองเพื่อแสวงหาคำตอบที่ถูกต้องด้วย ตนเอง (กิดานันท์, 2536; ดนัย, 2534; สุนน, 2526)

สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติได้ประเมินผลการใช้หลักสูตรในปีการศึกษา 2527 ซึ่งเป็นปีที่ครบวงจรการใช้หลักสูตร โดยประเมินคุณภาพจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั่วประเทศ พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน กลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ มีกลุ่มวิชาการงานและพื้นฐานอาชีพเพียงกลุ่มเดียวที่คะแนนสูงกว่า ร้อยละ 50 ส่วนกลุ่มประสบการณ์อื่น ๆ มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าร้อยละ 50 ซึ่งอยู่ในระดับที่

ไม่น่าพอใจ โดยเฉพาะกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 44.01 (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2528) ต่อมาสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้ประเมินผลต่อเนื่องอีกในปีการศึกษา 2528, 2529, 2530, 2531 และ 2532 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตมีคะแนนร้อยละ 47.63, 56.27, 52, 57.36 และ 60.39 ตามลำดับ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2534) แม้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแต่ละปีมีการพัฒนา และมีแนวโน้มสูงขึ้น แต่ก็ยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นจากการขาดประสิทธิภาพในการเรียนการสอน เพราะขาดการนำสื่อมาใช้ในการสอน และครูขาดทักษะในการใช้สื่อการสอน (สมหญิง, 2534) ส่วนปัญหาเกี่ยวกับวิธีสอนก็คือ การใช้รูปแบบการสอนแบบบรรยาย ยึดตัวครูเป็นศูนย์กลางเน้นเนื้อหาวิชาเป็นหลัก สอนโดยการท่องจำเนื้อหาจากตำราเรียน ตั้งคำถามให้นักเรียนตอบ และกำหนดให้ผู้เรียนทำกิจกรรมนานเกินไป การเตรียมการสอนที่ไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ การสอนอย่างไม่ครบขั้นตอน การสอนอย่างมีจุดมุ่งหมายไม่ชัดเจน ครูผู้สอนไม่มีเทคนิควิธีสอนที่น่าสนใจ ไม่มีความชำนาญในการสอน และปัญหาในการผลิตสื่อก็คือครูไม่มีความรู้ในการผลิตสื่อการสอน (จันทร์ฉาย, 2533; ชัยยงค์, 2532; กันยารัตน์, 2531; คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2529) นอกจากนั้นกันยารัตน์ (2531) ได้ทำการวิจัยเปรียบเทียบพฤติกรรมการสอนของครูกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตกับความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กลุ่มโรงเรียนเทศบาลเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี พบว่าสื่อการสอนที่ครูใช้มากที่สุดคือ กระดานดำ และชอล์ก ส่วนสื่อประเภทกิจกรรมมีการใช้น้อยมาก และเป็นปัญหาสำหรับครูมากที่สุด

จากสาเหตุดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีผลอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ ล้วนมีสาเหตุมาจากครูผู้สอนขาดการนำเทคโนโลยีการสอนมาใช้ทั้งสิ้น เพราะเทคโนโลยีการสอนคือการนำเอาสื่อต่าง ๆ รวมทั้งเทคนิคและวิธีการมาใช้เพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ (กิดานันท์, 2536) ดังนั้นสื่อการสอนจึงนับเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการที่จะนำมาช่วยพัฒนาการเรียนการสอน เพราะสื่อการสอนคือตัวกลางหรือเป็นสะพานเชื่อมโยงที่สำคัญยิ่ง เพื่อให้ผู้สอนนำความรู้ไปสู่ผู้เรียน และผู้เรียนก็ต้องใช้สื่อเพื่อการเรียนรู้ จึงมีประโยชน์ต่อผู้สอนและผู้เรียน (วาสนา, 2533) เพราะจะทำให้

การเรียนรู้บรรลุจุดประสงค์ ทำให้นักเรียนได้รับความรู้ ความเข้าใจ มีเจตคติที่ดีต่อบทเรียนกระตุ้นให้นักเรียนเกิดความอยากรู้ อยากรเรียน การที่ผู้สอนต้องรู้จักการนำเอาเทคนิควิธีการมาเป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงได้แก่ "สื่อการสอน" เพราะฉะนั้นสื่อการสอนจึงหมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งวิธีการที่ผู้สอนนำมาใช้เพื่อสื่อความหมายสิ่งที่ผู้สอนประสงค์จะส่งหรือถ่ายทอดไปยังผู้เรียน ทำให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามเป้าหมายตามที่ได้ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (พิมพ์ใจ, 2535) ดังนั้นสื่อการสอนจึงสามารถใช้ประโยชน์ได้ทั้งกับผู้เรียนและผู้สอน ดังเช่น กิดานันท์ (2536) ได้กล่าวถึงสื่อการสอนไว้ว่า

1. สื่อ เป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะสื่อทำให้เกิดความเข้าใจได้ง่ายในเนื้อหาบทเรียนที่ยากซับซ้อน โดยใช้ระยะเวลาอันสั้น และสามารถช่วยให้เกิดมโนภาพในเรื่องนั้นได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว สื่อจะช่วยกระตุ้นและสร้างความสนใจให้กับผู้เรียน ทำให้เกิดความสนุกและไม่เบื่อหน่ายการเรียน การใช้สื่อจะทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจตรงกัน และเกิดประสบการณ์ร่วมกันในวิชาที่เรียนนั้นดียิ่งขึ้น

2. การนำสื่อมาใช้ในการเรียนการสอนช่วยให้บรรยากาศในการเรียนน่าสนใจยิ่งขึ้น ทำให้ผู้สอนมีความสุขสนุกสนานในการสอนมากกว่าวิธีการที่เคยใช้การบรรยายแต่เพียงอย่างเดียว เป็นการสร้างความเชื่อมั่นในตัวเองให้กับผู้สอนเพิ่มขึ้นด้วย นอกจากนั้น สื่อยังช่วยแบ่งเบาภาระของผู้สอนในการเตรียมเนื้อหา ซึ่งในบางครั้งอาจให้ผู้เรียนศึกษาเนื้อหาจากสื่อได้เอง แต่การใช้สื่อการเรียนการสอนเพียงชนิดใดชนิดหนึ่ง ไม่อาจทำให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์เท่าที่ควร

ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเอาสื่อหลาย ๆ ชนิดมาใช้ร่วมกันอย่างมีระบบ มีความสัมพันธ์ส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการเรียนรู้ โดยให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งใจไว้จึงเรียกว่าสื่อประสม สื่อประสมหมายถึงการรวบรวมเอาวัสดุเพื่อการเรียนการสอนที่ประกอบด้วยสื่อมากกว่าหนึ่งชนิดขึ้นไปมาจัดระบบไว้อย่างเกี่ยวเนื่องกันในการสอนเนื้อหาวิชาเพียงเรื่องเดียว ชุดสื่อประสมอาจประกอบด้วย สไลด์ เทปเสียง ภาพนิ่ง เอกสารคำ อธิบาย หนังสือภาพ แผ่นโปรงใส ภาพยนตร์ แผนภูมิ จุลสาร ของจริง ของจำลองและวัสดุอื่น ๆ ถ้าผลิตออกมาในลักษณะสื่อสำเร็จรูปเป็นชุด ๆ เรียกว่า "ชุดการสอน" (วารินทร์, 2531) ชุดการสอนประกอบด้วยสื่อประสมในรูปของวัสดุอุปกรณ์ และวิธีการตั้งแต่ 2 อย่างขึ้นไป บูรณาการโดยใช้วิธีการจัดระบบ เพื่อให้ชุดการสอน

แต่ละชุดมีประสิทธิภาพและมีความสมบูรณ์เบ็ดเสร็จในตัวเอง (วรกิต และคณะ, 2534; สุพรรณพรพรรณ, 2527)

ส่วนคุณค่าและประโยชน์ของชุดการสอนมีอยู่หลายประการคือ (สันทัด และพิมพ์ใจ, 2525)

1. ช่วยเร้าความสนใจของผู้เรียนต่อสิ่งที่กำลังศึกษาอยู่ เพราะชุดการสอนจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนของตนเองมากที่สุด
2. ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี เพราะผู้เรียนเป็นผู้ประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง และสามารถเรียนได้ตามความสนใจหรือตามความต้องการของตนเอง และตามเอ็กตภาพตน
3. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ฝึกการตัดสินใจ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อตนเอง และสังคม
4. ช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้รับความรู้แนวเดียวกัน
5. ช่วยให้ครูวัดผลได้ตรงตามความมุ่งหมาย
6. ช่วยลดภาระและช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจให้แก่ครู เพราะชุดการสอนผลิตไว้เป็นหมวดหมู่ สามารถนำไปสอนได้ทุกสถานที่ และทุกเวลา
7. ช่วยแก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างบุคคลเพราะผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง เรียนได้ตามสามารถ ความถนัด ตามเวลาและโอกาสที่เอื้ออำนวยแก่ผู้เรียน ซึ่งมีความแตกต่างกัน

จากการศึกษาถึงสภาพปัญหาด้านการเรียนการสอน ศึกษาถึงคุณค่า ประโยชน์ของสื่อการสอน และชุดการสอน ทำให้ทราบว่าชุดการสอนมีความเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพราะชุดการสอนใช้ง่าย และยังช่วยเร้าความสนใจให้เกิดความอยากเรียนอยากรู้ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน และประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง เรียนได้ตามความสามารถความถนัดของตน ทำให้ผู้เรียนรู้จักการตัดสินใจ ค้นคว้า หาความรู้เพื่อแสวงหาคำตอบในชุดการสอน ถ้าผู้สอนคัดเลือกเนื้อหาสื่อต่าง ๆ ทั้งที่เป็นกิจกรรม และวิธีการสอนให้เหมาะสมน่าสนใจ และช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสกระทำกิจกรรมที่หลากหลายสนุกสนาน ช้า บ่อย ๆ โดยใช้วิธีปฏิบัติงานร่วมกันเป็นกลุ่ม เพื่อฝึกให้มีความรับผิดชอบร่วมกัน ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ใน

แนวเดียวกัน เกิดการเรียนรู้ที่ดี จำได้แม่นยำ และจำได้นาน นอกจากนี้ชุดการสอนยังช่วยให้ครูวัดผลได้ตรงตามวัตถุประสงค์ เพราะชุดการสอนที่ผลิตขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพแล้วสามารถนำไปใช้สอนได้ทันที สอนได้ทุกสถานที่ และทุกเวลา ทำให้ครูมีความมั่นใจในการสอนมากขึ้น ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมานี้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะสร้างชุดการสอนแบบสื่อประสมให้มีประสิทธิภาพในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เนื้อหาที่ 2 ชีวิตในบ้าน เรื่องเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มและของใช้ส่วนตัว ซึ่งมีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนเองและเป็นสิ่งที่นักเรียนควรรู้ เพื่อเป็นการปลูกฝังความรับผิดชอบตั้งแต่เยาว์วัย โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นช่วงสั้น ๆ จำนวน 21 ศูนย์ ที่เหมาะสมกับวัย และความสนใจของนักเรียนในลักษณะของหนังสือภาพ ใช้ภาษาที่ง่ายต่อการเข้าใจ มีภาพประกอบที่ช่วยชี้แนะ ทำให้อ่านความหมายได้เร็ว ใช้หัตถ์มือ นิทาน กิจกรรม และเกมเป็นสื่อประกอบการสอน ช่วยให้นักเรียนได้มีการเคลื่อนไหวอย่างกระฉับกระเฉง ว่องไว อยู่เสมอ ให้ออกสันทนาการได้มีส่วนร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง และได้ลงมือกระทำกิจกรรมซ้ำบ่อย ๆ ทำให้นักเรียนสนุกสนานเพลิดเพลินในขณะทำงาน ซึ่งชุดการสอนที่ใช้เนื้อหานี้ และกิจกรรมที่จัดในลักษณะดังกล่าวในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ยังไม่เคยมีผู้จัดทำมาก่อน และเมื่อนำชุดการสอนไปใช้สอนกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แล้ว จะให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และมีความคงทนในการเรียนรู้สูงกว่าการสอนปกติอย่างไร

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เนื้อหาที่ 2 ชีวิตในบ้าน เรื่องเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มและของใช้ส่วนตัวระหว่างการสอน โดยใช้ชุดการสอนกับการสอนปกติ

1.2.2 เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคงทนในการเรียนรู้กลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เนื้อหาที่ 2 ชีวิตในบ้าน เรื่องเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มและของใช้ส่วนตัว ระหว่างการสอนโดยใช้ชุดการสอนกับการสอนปกติ

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนกลุ่มวิชา สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เนื้อหาที่ 2 ชีวิตในบ้าน เรื่องเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และของใช้ส่วนตัว ระหว่างการสอนโดยใช้ชุดการสอนสูงกว่าการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

1.3.2 ความคงทนในการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนกลุ่มวิชา สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เนื้อหาที่ 2 ชีวิตในบ้าน เรื่องเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และของใช้ส่วนตัว ระหว่างการสอนโดยใช้ชุดการสอนสูงกว่าการสอนปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสวนสนุก อำเภอ เมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 จำนวน 8 ห้องเรียน รวม 359 คน

1.4.2 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสวนสนุก อำเภอ เมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่นที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2537 ได้มาโดยการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ของคะแนนเฉลี่ยสะสม (G.P.A.) บลาปี ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2536 ของ 8 ห้องเรียน เมื่อวิเคราะห์ด้วย One-way ANOVA พบว่ามีจำนวน 6 ห้องเรียน ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สุ่มมาเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวน 48 คน เป็นกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน จำนวน 45 คน

1.4.3 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย เป็นเนื้อหาในหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตเนื้อหาที่ 2 ชีวิตในบ้าน เรื่องเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และของใช้ส่วนตัว โดยแบ่งออกเป็น 2 เรื่องย่อยดังนี้

เรื่องย่อที่ 1 เรื่องของเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม

เรื่องย่อที่ 2 ของใช้ส่วนตัว

1.4.4 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้นได้แก่ วิธีการสอน 2 วิธีคือ

- 1) การสอนโดยใช้ชุดการสอน
- 2) การสอนตามปกติ

2. ตัวแปรตามได้แก่

- 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 2) ความคงทนในการเรียนรู้

1.5 ข้อตกลงเบื้องต้น

1.5.1 กลุ่มตัวอย่างไม่เคยเรียนเนื้อหาที่ 2 ชีวิตในบ้าน เรื่องเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และของใช้ส่วนตัว ในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ตามหลักสูตรระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มาก่อน

1.5.2 ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จะไม่ศึกษาถึงความแตกต่างระหว่างเพศ อายุ และสภาพแวดล้อมทางสังคมของนักเรียน

1.6 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1.6.1 ชุดการสอน หมายถึง การจัดโปรแกรมการเรียนการสอนที่นำระบบสื่อประสมที่สอดคล้องกับเนื้อหา และประสบการณ์ของแต่ละหน่วยมาช่วยให้การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยใช้เนื้อหาในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เนื้อหาที่ 2 เรื่องชีวิตในบ้าน เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และของใช้ส่วนตัว ที่มีค่าประสิทธิภาพ คือ 80.1/80.4 ภายในชุดการสอนประกอบด้วย 21 ศูนย์ และศูนย์สำรอง 1 ศูนย์ ในแต่ละกล่องจะมีของบัตรคำสั่ง เนื้อหาจากหนังสือภาพเล่มเล็ก บัตรกิจกรรม บัตรคำถาม บัตรเฉลย อุปกรณ์ของแต่ละศูนย์ และแบบทดสอบ จำนวน 35 ข้อ มีค่าความยากง่ายระหว่าง .36-.94 และมีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .20-.87 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .72

1.6.2 ประสิทธิภาพของชุดการสอน หมายถึง เกณฑ์การยอมรับประสิทธิภาพของกระบวนการ และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ E_1/E_2 ของชุดการสอนโดยถือเกณฑ์ 80/80 คือ 80 ตัวแรกเป็นค่าเฉลี่ยโดยคิดเป็นร้อยละของคะแนนที่นักเรียนได้รับจากการทำแบบฝึกหัด

80 ตัวหลังเป็นค่าเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละของคะแนนที่นักเรียนได้รับจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน

อัตราส่วนของคะแนนระหว่าง E_1/E_2 จะต้องมีความใกล้เคียงกัน

ชัยยงค์, สมเชาว์ และสุดา (2521) ได้แสดงวิธีการคำนวณหาประสิทธิภาพไว้ดังนี้

$$E_1 = \frac{\frac{\sum X}{N}}{A} \times 100$$

E_1 = ประสิทธิภาพของกระบวนการ
 $\sum X$ = คะแนนรวมของแบบฝึกหัด
 A = คะแนนเต็มของแบบฝึกหัดทุกชิ้นรวมกัน
 N = จำนวนผู้เรียน

$$E_2 = \frac{\frac{\sum F}{N}}{B} \times 100$$

E_2 = ประสิทธิภาพของผลลัพธ์
 $\sum F$ = คะแนนรวมของแบบฝึกหัด
 B = คะแนนเต็มของแบบทดสอบหลังเรียน
 N = จำนวนผู้เรียน

เกณฑ์การยอมรับประสิทธิภาพ หมายถึงการนำ E_1/E_2 ที่ได้จากการทดลองภาคสนามมาเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ว่าจะยอมรับประสิทธิภาพของชุดการสอนหรือไม่ ซึ่งเกณฑ์การยอมรับประสิทธิภาพมี 3 ระดับ คือ

สูงกว่าเกณฑ์ คือ ประสิทธิภาพของชุดการสอนสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้เกินร้อยละ 2.5 ขึ้นไป

เท่ากับเกณฑ์ คือ ประสิทธิภาพของชุดการสอนเท่ากับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ไม่เกินร้อยละ 2.5

ต่ำกว่าเกณฑ์ คือ ประสิทธิภาพของชุดการสอนต่ำกว่าเกณฑ์ แต่ต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 2.5 จึงจะถือว่ามีประสิทธิภาพที่ยอมรับได้

1.6.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนความก้าวหน้าของนักเรียนที่ได้จากคะแนนผลต่างระหว่างการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เนื้อหาที่ 2 ชีวิตในบ้าน เรื่องเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มและของใช้ส่วนตัวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แบบทดสอบ ภายหลังจากที่เรียนจบเนื้อหาทันทีจากวิธีการสอนโดยใช้ชุดการสอน และการสอนปกติ

1.6.4 ความคงทนในการเรียนรู้ หมายถึง คะแนนผลต่างระหว่างการตอบแบบทดสอบหลังจากศึกษาจากวิธีการสอนทันที กับหลังจากเรียนผ่านไปแล้ว 2 สัปดาห์ ในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เนื้อหาที่ 2 ชีวิตในบ้าน เรื่อง เสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มและของใช้ส่วนตัว ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

1.6.5 การสอนโดยใช้ชุดการสอน หมายถึง การสอนที่ให้ผู้เรียนเรียนจากการนำระบบสื่อประสมที่สอดคล้องกับเนื้อหา กลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เนื้อหาที่ 2 ชีวิตในบ้าน เรื่องเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และของใช้ส่วนตัว ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์คือ E_1/E_2 เท่ากับ $80.1/80.4$ โดยนำประสบการณ์ของแต่ละหน่วยมาช่วยในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งจัดเป็นชุดแล้วบรรจุไว้ในกล่องหรือซองเป็นหมวด ๆ เพื่อให้นักเรียนได้ใช้ปฏิบัติตามกิจกรรมร่วมกันแบบศูนย์การเรียน เป็นการลดเวลาในการบรรยายของครูให้น้อยลง ทำให้ครูมีเวลาดูแลนักเรียนได้ใกล้ชิด และนักเรียนมีโอกาสดูฝึกการทำงานร่วมกันในลักษณะกระบวนการกลุ่ม ภายในชุดการสอนจะประกอบด้วยแผนการสอน คู่มือครู รูปภาพ หนังสือภาพ หุ่นมือ บัตรคำ เกม อุปกรณ์แบบฝึกปฏิบัติ และแบบทดสอบ

1.6.6 การสอนปกติ หมายถึง การสอนที่ใช้แนวทางในการสอนตามคู่มือที่ครูใช้ควบคู่กับหนังสือเรียนในหลักสูตรชั้นประถมศึกษาพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุงพุทธศักราช 2533) ของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1.7.1 ได้ชุดการสอนที่มีประสิทธิภาพสำหรับใช้สอนกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ในเนื้อหาที่ 2 เรื่องเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม และของใช้ส่วนตัว จำนวน 21 ศูนย์ และศูนย์สำรอง 1 ศูนย์

1.7.2 เพื่อทราบแนวทางในการผลิตชุดการสอน และการพัฒนาสื่อการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.7.3 ผลการวิจัยสามารถนำไปปรับปรุงแนวทางในการจัดการเรียนการสอนในกลุ่มวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตสำหรับหน่วยอื่น ๆ ได้